

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
студентів спеціальності
“СОЦІОЛОГІЯ”
(освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр)**

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено доктором філософії, доцентом *М. Б. Панасюком*

Затверджено на засіданні кафедри соціології
(протокол № 9 від 29.04.05)

Перезатверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної
психології (протокол № 15 від 29.04.09)

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління
персоналом*

Панасюк М. Б. Програма науково-дослідної та педагогічної практики студентів спеціальності “Соціологія” (освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 27 с.

Програма містить пояснювальну записку, загальні методичні вказівки до проходження практики студентами спеціальності “Соціологія”, програму практики, порядок оформлення результатів практики, список літератури, а також додатки.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2010
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчально-дослідна та педагогічна практика студентів Інституту соціальних наук МАУП є невіддільною складовою професійної підготовки фахівців. Згідно з планом навчального процесу ця практика завершує процес засвоєння професійно орієнтованих дисциплін, який дає можливість повною мірою використати у професійній і викладацькій діяльності здобуті знання і сформовані навички. Навчально-дослідна та педагогічна практика магістрів передбачає також, що студенти в повному обсязі засвоїли матеріал курсів “Технології соціальних досліджень” та “Методика викладання соціології”, брали участь у семінарських і практичних заняттях, на яких відпрацьовували основні методичні прийоми роботи з аудиторією.

МЕТА, ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Документи практики. Основні документи науково-дослідної та педагогічної практики визначають зміст навчального процесу на різних етапах проходження практики, основні вимоги до студентів-практикантів і вміщують форми контролю за їх виконанням.

Наказ про практику. Наказом про практику визначаються терміни й місце проходження практики; розподіл студентів-практикантів між кафедрами та викладачами; форми відповідного контролю і звітності.

Протоколи відповідних рішень кафедри містять дані про розподіл студентів між керівниками-методистами, оперативний контроль за проходженням практики, а також оцінки індивідуальних звітів практикантів.

Мета проходження практики:

- поглибити і закріпити здобуті теоретичні знання;
- сформувати навички і вміння щодо специфіки викладацької діяльності, педагогічної праці взагалі;
- практично підготуватися до самостійної роботи на посаді соціолога на підприємстві, у закладі, організації тощо;

- вивчити досвід і сформувати навички планування, організації та виконання соціологічних досліджень, а також здійснення інших видів соціологічної діяльності;
- зібрати інформаційні довідкові матеріали для виконання дипломної роботи.

Завдання практики:

- поглиблення та закріплення здобутих студентами теоретичних знань, з метою всебічного використання їх у педагогічній діяльності;
- безпосереднє ознайомлення студентів-практикантів з формами та методами викладання соціологічних дисциплін, що використовуються в різних вищих закладах освіти, які є базами навчально-педагогічної практики;
- виховання у студентів творчого, самостійного підходу до навчально-методичної роботи, формування потреби в саморозвитку, самовдосконаленні, самоорганізації;
- формування у практикантів професійних якостей викладача і педагога;
- розвинення у студентів критичності й вимогливості у ставленні до студентів та викладацької діяльності.
- розвинення у практикантів вмінь самостійного виконання навчально-виховної і науково-дослідної роботи серед студентів та учнів;
- ознайомлення студентів з виробничою і організаційною структурою бази проходження практики;
- вивчення студентами механізму і досвіду функціонування соціологічних, соціальних та інформаційно-аналітичних служб;
- засвоєння і проектування практикантами інновацій у соціальній сфері;
- формування у студентів навичок виконання соціологічних досліджень на конкретному робочому місці;
- набуття студентами досвіду і навичок роботи в сучасних організаційних, господарських, підприємницьких та інших структурах і організаціях.

ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Практика науково-дослідного та педагогічного спрямування може відбуватись на базі гуманітарних та природничих факультетів вищих навчальних закладів, коледжів, ліцеїв та шкіл, виробнича практика — як на базі навчальних закладів, так і виробничих організацій, підприємствах державної і недержавної форм власності, державно-адміністративних установах, політичних партіях, суспільно-політичних та громадських організаціях, науково-дослідних інститутах, центрах, засобах масової інформації, прес-центрах і прес-службах, центрах соціальної роботи і соціальної допомоги.

Загальне керування практикою студентів денної форми навчання здійснює керівник практики від факультету, який призначається завідуючим кафедрою і затверджується деканом, студентів заочної форми навчання — декан факультету заочної форми навчання.

В обов'язки керівника практики входить підготовка наказу про практику, загальне керування нею і координація методичного керівництва з боку кафедри.

Керують практикою студентів від кафедри завідуючі кафедрами та їх заступники, які планують розподіл студентів-практикантів між керівниками практики, а також здійснюють систематичний контроль за проходженням практики.

Безпосередньо керує практикою кожного студента керівник, призначений кафедрою відповідно до педагогічного навантаження. В обов'язки керівника практики входять постійна допомога студенту-практиканту у виконанні завдань практики, їх оцінка і складання звіту про проходження практики. В обов'язки керівника за місцем проходження практики входять присутність на пробних заняттях та інших заходах, які здійснює практикант, а також аналіз діяльності останнього. На основі аналізу утруднень і недоліків у практичній роботі практиканта керівник практики складає план індивідуальної роботи з ним і виконує відповідну корекційну роботу на консультаціях.

При призначенні керівника-методиста враховуються його наукові інтереси і спеціалізація студента-практиканта. Після

закінчення практики цьому самому викладачеві, як правило, доручається керування дипломною роботою цього студента.

Навчально-методичне керування і виконання програми науково-дослідної практики забезпечує кафедра соціології.

До керування науково-дослідною практикою залучаються кваліфіковані й досвідчені викладачі кафедри.

Після закінчення навчально-дослідної та педагогічної практики студент звітує на засіданні кафедри соціології.

ОБОВ'ЯЗКИ ОРГАНІЗАТОРІВ І УЧАСНИКІВ ПРАКТИКИ

Обов'язки методиста групи:

- перед початком практики контролює підготовленість баз практики, до прибуття практикантів вживає необхідних заходів для їх підготовки;
- забезпечує реалізацію організаційних заходів перед початком проходження студентами практики: інструктує студентів про порядок проходження практики; забезпечує проєктантів необхідними документами (направлення, програма, щоденник, календарний план, індивідуальне завдання, методичні рекомендації тощо);
- інформує студентів про систему і правила звітування з практики (підготовку письмового звіту, щоденника, плану-графіка, тексту звіту та інших вимог, що встановлюються кафедрою соціальної роботи з урахуванням конкретного місця практики).

Обов'язки керівника практики від кафедри:

- у контакті з керівниками практики від підприємства забезпечує якісне проходження практики згідно з програмою;
- контролює забезпечення нормальних умов праці під час перебування студентів на практиці;
- за погодженням з керівником практики від підприємства контролює виконання практикантами правил внутрішнього трудового регламенту й відвідує бази практик;
- у складі комісії приймає заліки з практики.

Після закінчення виробничої практики декан факультету подає звіт на засіданні кафедри з аналізом позитивних і негативних аспектів її проходження та пропозиціями щодо вдосконалення.

Обов'язки студентів-практикантів:

- перед початком практики проконсультуватись у керівника від кафедри про суть, етапи, форми практики, час проходження та всі необхідні документи;
- своєчасно прибути на підприємство для проходження практики;
- у повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики;
- своєчасно подати звіт з практики, який повинен містити аналіз практики і перспективи розвитку організації та окремих напрямів її діяльності.

Керування практикою студентів безпосередньо на базах практики доручається досвідченим фахівцям у галузі соціології, в обов'язки яких входять:

- ознайомлення студентів з робочими місцями, необхідними заняттями і документами;
- методичне керування і консультації з планування, організації і виконання соціологічних досліджень;
- організація спільно з керівниками практики від факультету зустрічей з керівниками підприємства (організації або підрозділів);
- формування у студентів практичних умінь та навичок у галузі соціологічних досліджень та соціологічного аналізу соціальних процесів і явищ.

Практикант повинен щодня записувати у щоденник практики інформацію про роботу, яку виконує, і враження про її доцільність й ефективність. Керівник практики від підприємства оцінює щоденну роботу і затверджує підписом. Після закінчення практики керівник від організації в короткій рецензії характеризує власні враження від професійної підготовки практиканта, його ставлення до виконуваної роботи, особисті якості (працездатність, відповідальність, компетентність) і вказує на помічені недоліки, що підлягають виправленню.

ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Практика починається з ознайомлення з вищим навчальним закладом, особливостями роботи факультету, розкладу занять, навчальним та робочим планами викладача, до якого прикріплюється практикант. Педагогічна практика складається з навчально-методичного та аудиторного розділів. Практикант-магістр відвідує заняття досвідченого викладача й аналізує їх. Потім проводить самостійно одне пробне заняття (лекційне, семінарське або практичне), на якому повинні бути присутні методист, викладач соціології та інші практиканти. Обговорення пробного заняття практиканта відбувається одразу після його проведення за зразком (див дод. 1). Методист веде протокол відвідування пробного заняття з детальним аналізом позитивних сторін, зауважень та побажань удосконалення.

Протокол відвідування заняття додається до звітної документації практиканта. Безпосереднє вивчення студентів передбачає насамперед ознайомлення з документацією, що відтворює характер діяльності студентів і стан успішності. У пропедевтичних бесідах з працівниками деканату, викладачами та безпосередньо із самими студентами з'ясовуються інтереси, прагнення, захоплення, нахили студентів та їх ставлення до навчання у ВНЗ, а також характер відносин у студентській групі. У процесі проходження практики практикант-магістр спостерігає за поведінкою студентів під час проведення занять і фіксує їх реакцію на викладання ним лекційного матеріалу.

Навчально-методична робота загалом передбачає:

- відвідування лекцій, семінарських занять, консультацій та іспитів, які проводять керівники практики або викладачі груп, де планується робота практиканта;
- відвідування занять, що проводять студенти-практиканти з наступним обговоренням, письмовим рецензуванням;
- ознайомлення з навчальними планами та програмами базової або випускаючої кафедри, документами науково-дослідної роботи;
- підготовку навчально-методичних матеріалів до семінарських занять та лекцій відповідно до тематики, яку визначив керівник.

Аудиторна робота передбачає:

- самостійне проведення занять зі студентами (лекцій або семінарів);
- участь у методичній роботі кафедри, відвідування методичних рад тощо;
- обговорення вжитих заходів і участь у науково-дослідній роботі.

Утруднення, що виникають у практиканта під час викладацької практики, обговорюються на групових та індивідуальних консультаціях з методистом, визначаються шляхи їх усунення. Ці утруднення пов'язані здебільшого з такими невміннями практикантів:

- розробляти заняття;
- привертати увагу студентів і зацікавити їх навчальним матеріалом;
- враховувати вік та психологічні особливості студентів, а також рівень їх розвитку, і на підставі цього забезпечити індивідуальний та диференційований підходи;
- будувати відносини зі студентами;
- не губитись при найскладніших та найнеочікуваних питаннях з боку студентів;
- поєднувати теорію і практику у викладанні соціології;
- грамотно використовувати новинки соціологічної науки;
- досконало знати мову;
- здійснювати різні форми контролю.

МЕТОДИКА СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ І ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ, ПРОВЕДЕНОГО ПРАКТИКАНТОМ

I. Оцінювання основних особистісних якостей викладача (практиканта).

Знання предмета та загальна ерудиція викладача (практиканта) загалом.

Рівень педагогічної майстерності.

Культура мовлення, дикція, інтенсивність, образність, емоційність, загальна та специфічна грамотність.

Ступінь тактовності та демократичності відносин зі студентами.

II. Оцінювання основних характеристик студентів на занятті.

Ступінь пізнавальної активності, творчості та самостійності студентів.

Рівень навчальних вмінь та навичок студентів.

Наявність і ефективність групових форм роботи.

Ступінь дисциплінованості, організованості та зацікавленості.

III. Оцінювання змісту діяльності викладача (практиканта) та студентів.

Науковість.

Доступність навчального матеріалу

Актуальність та зв'язок з життям (теорії та практики).

Ступінь новизни, проблемності та привабливості навчального матеріалу.

Проблемність і привабливість викладання навчального матеріалу.

Оптимальність обсягу матеріалу, який пропонується для засвоєння.

IV. Оцінювання ефективності способів діяльності викладача і студентів під час заняття.

Раціональність і ефективність використання часу заняття, оптимальність його темпу, а також чергування і зміни видів діяльності.

Ступінь доцільності та ефективності використання технічних засобів навчання.

Ступінь раціональності та ефективності використання форм і методів роботи.

Рівень зворотного зв'язку зі студентами під час заняття.

Ефективність контролю за роботою студентів і рівень вимог, на якому оцінювались їх заняття знання та вміння.

Ступінь естетичного впливу заняття на студентів.

V. Оцінювання досягнення мети і результатів проведеного заняття.

Ступінь конкретності, чіткості та лаконічності формулювання мети заняття.

Реальність, доцільність, складність та досягненість мети одночасно.

Ступінь навчаючого впливу проведеного заняття на студентів (чому саме та в якому ступені навчилися).

Ступінь виховного впливу (що сприяло їх вихованню).

Зміст науково-дослідної практики полягає в такому:

- вивченні положення, яке регламентує діяльність організації (бази проходження практики);
- ознайомленні зі структурою і системою управління організації;
- соціологічній характеристиці навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах;
- аналізі діяльності соціологічної служби у вищій школі (за її наявності);
- виконанні соціологічного дослідження або активній участі в дослідженнях, виконанні інших видів професійної діяльності соціолога;
- поглибленому вивченні соціально-психологічних аспектів діяльності студентів;
- аналізі діяльності викладача.

Цей зміст може бути реалізований у таких формах:

- педагогічні читання;
- соціологічні конференції;
- відкриті лекції (заняття) із соціології;
- студентські олімпіади із соціології;
- тематичні методичні об'єднання;
- огляди-конкурси творчих робіт із соціології викладачів та студентів;
- семінари-практикуми;
- розробка методичних посібників із соціології;
- написання наукових статей;
- участь у засіданнях кафедри;
- присутність на вченій раді інституту;
- наставництво досвідчених викладачів над молодими.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення науково-дослідної та педагогічної практики студенти звітують щодо виконання програми практики та індивідуального завдання. Звітні документи складаються зі звіту про практику і щоденника практики. Керівники практики від підприємства та вищого навчального закладу аналізують звіт і щоденник студента-практиканта й записують висновки у відгуках.

Протягом тижня після закінчення практики студенти подають загальний звіт про проходження практики на засідання комісії кафедри соціології. Комісія складається з керівників практики від факультету або кафедри і баз практики, викладачів кафедри, керівників кафедри та факультету.

Студент подає на кафедру безпосередньо керівникові для перевірки *індивідуальний звіт*, де міститься:

- щоденник практики, де фіксуються всі форми щоденної роботи під час проходження практики (тексти лекцій, які читав практикант; методичні розробки відповідних семінарських занять);
- індивідуальний звіт про виконання програми практики (рецензії на заняття які проводили інші практиканти і які студент відвідав особисто; рекомендації і побажання про вдосконалення практики й підготовки до неї на кафедрі);
- підписану та завірену керівником установи (організації), де відбувалась практика, характеристику студента-практиканта, складену за результатами його діяльності.

Загальний звіт керівника від факультету (кафедри) затверджується на засіданні кафедри. Контроль та вимоги до керівництва практикою передбачають ініціативу і самостійність практикантів та керівників у виконанні її основних завдань.

Звіт про практику складається з трьох розділів: вступу, загальної частини і висновків (висновки повинні містити обґрунтовані рекомендації щодо поліпшення практичної роботи загалом). Загалом, звіт повинен містити конкретну інформацію про проходження практики, викладену в послідовній, логічній формі, опис виконаних дій, список використаних та цитованих джерел інформації. Бажано включити в додаток ілюстративний

матеріал (фото-, відеоматеріал, приклад розробленої анкети, графіки, таблиці тощо).

Структура звіту має бути така:

- титульний лист;
- вступ;
- загальна частина;
- дослідницька частина;
- висновки та рекомендації;
- список теоретичних матеріалів та інформаційних джерел;
- додатки.

Важливе значення у звіті має з'ясування утруднень, з якими студент стикається під час проходження практики, і визначення їх об'єктивних та суб'єктивних причин.

Звіт оформлюється на одній сторінці аркуша формату А4.

Оцінка результатів практики. Диференційованій оцінці з боку керівника-методиста підлягають усі завдання, які виконує студент-практикант під час проходження практики. Кінцева узагальнена оцінка затверджується базовою кафедрою. Вона повинна враховувати рівень виконання завдань практики та зміст поданих документів. Оформлений щоденник і звіт про практику студент має захистити перед комісією Академії.

Студенти, робота яких визнана незадовільною, за рішенням ради факультету зобов'язані пройти практику повторно без відриву від занять. Студент, який не виконав вимог практики і отримав негативний відгук про роботу або незадовільну оцінку під час захисту звіту, вважається таким, що не виконав навчальний план.

Оцінка про проходження практики заноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку студента. Відомість підписують керівники від факультету на підставі оцінок, виставлених у щоденник студенту керівниками практики від підприємства.

Результати проходження практики аналізуються та затверджуються у загальному звіті, що подається на Раду інституту.

Зразки оформлення документів для проходження практики наведено в додатках.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

Основна

1. *Аванесов В. С.* Тесты в социологическом исследовании. — М.: Наука, 1982.
2. *Айвазян С. А., Безкаева З. И., Староверов О. В.* Классификация многомерных наблюдений. — М.: Статистика, 1974.
3. *Айвазян С. Л., Староверов О. В.* Классификация многомерных наблюдений. — М., 1974.
4. *Алексеев А. Н.* Контент-анализ, его задачи, объекты и средства // Тр. науч.-исслед. Ин-та культуры. — 1974. — Вып. 9.
5. *Анализ* нечисловой информации в социологических исследованиях. — М.: Наука, 1985.
6. *Андреенков В. Г., Сотникова Г. Н.* Телефонное интервью. — М.: Наука, 1989.
7. *Андреенков В. Г., Сотникова Г. Н.* Телефонные опросы населения: методические рекомендации по организации и проведению выборочных массовых опросов. — М., 1985.
8. *Антипина Г. С.* Теоретико-методические проблемы исследования малых социальных групп. — М., 1982.
9. *Бабосов Е. М.* Практикум по социологии. — Минск: Тетра-Системз, 2003.
10. *Бадалеева А. Л.* Восприятие и понимание человека человеком — М., 1982.
11. *Батыгин Г. С.* Лекции по методологии социологических исследований. — М.: Аспект-Пресс, 1995.
12. *Батыгин Г. С.* Обоснование интерпретационных схем // Социологические исследования. — 1984. — № 2. — С. 123–130.
13. *Батыгин Г. С.* Обоснование научного вывода в социологических исследованиях. — М.: Наука, 1987.
14. *Бахарев В. А., Корякин Г. Н.* Корреспонденция и делопроизводство. — М., 1971.
15. *Белановский С. А.* Методика и техника фокусированного интервью. — М.: Наука, 1993.
16. *Богомолов Н. И., Данилин К. Л.* Спецпрактикум по социальной психологии. — М.: Изд-во МГУ, 1979.
17. *Большой толковый социологический словарь (COLLINS): В 2 т.* — М.: BERE-ACT, 1999. —Т. 2.

18. *Большой энциклопедический словарь* / Под ред. А. М. Прохорова. — М.: Большая рос. энцикл., 1998.
19. *Буданцев Ю. П.* Программа и этапы эмпирического социологического исследования: Учеб. пособие // Социология. — М.: Знание, 1995. — С. 218–286.
20. *Бутенко И. А.* Анкетный опрос как общение социолога с респондентами. — М.: Высш. шк., 1989.
21. *Бутенко И. А.* О языке социологии и социологии языка // Социол. исслед. — 1985. — № 1. — С. 118–122.
22. *Бутенко И. А.* Организация прикладного социологического исследования. — М.: Тривола, 1998.
23. *Величко А., Подмарков В.* Социолог на предприятии. — М., 1976.
24. *Волков И. П.* Социометрические методы в социально-психологических исследованиях. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1970.
25. *Воловин В. И.* Надежность информации в социологическом исследовании: Проблемы методологии, методики. — К.: Наук, думка, 1974.
26. *Воронов Ю. Л.* Методы сбора информации в социологическом исследовании. — М.: Статистика, 1974.
27. *Гелюта А. М., Янкова З. А.* Официальные и личные документы в социологическом анализе // Социол. исслед. — 1971. — Вып. 7. — С. 187–215.
28. *Гласе Дж., Стэнли Дж.* Статистические методы в педагогике и психологии. — М.: Прогресс, 1976.
29. *Городяненко В. Г.* Социологический практикум: Учеб.-метод. пособие. — К.: Академия, 1999.
30. *Горшков М. К.* Общественное мнение. История и современность. — М.: Политиздат, 1988.
31. *Горшков М. К., Шереги Ф. Э.* Примерная программа социологического исследования производственной дисциплины на предприятии // Как провести социологическое исследование. — М.: Политиздат, 1985. — С. 142–150.
32. *Гречихин В. Л.* Лекции по методике и технике социологических исследований. — М.: Изд-во МГУ, 1988.
33. *Грушин Б. А.* Мнения о мире и мир мнений. Проблемы методологии исследования общественного мнения. — М., 1967.
34. *Давыдов А. Л.* Объем выборки // Социол. исслед. — 1988. — № 6. — С. 83–89.

35. *Давыдов А. Л., Давыдова Е. В.* Измерение искренности респондента. — М.: ИС РАН, 1992.
36. *Давыдюк Г. П.* Прикладная социология. — Минск, 1979.
37. *Демидова А. И.* Научный отчет о результатах исследования // Социол. исслед. — 1986. — № 1.
38. *Докторов Б. З.* О надежности измерения в социологических исследованиях. — Л.: Наука, 1979.
39. *Дружинин И. Л.* Выборочное наблюдение и эксперимент. — М., 1977.
40. *Дэвид Г.* Метод парных сравнений. — М.: Статистика, 1978.
41. *Евланов Л. Г., Кутузов В. А.* Экспертные оценки в управлении. — М.: Экономика, 1978.
42. *Ермолаева Е. М.* Сравнительный анализ методических и организационных особенностей телефонного интервью и других методов массового опроса: На материалах исследований в США // Методологические и методические проблемы сравнительного анализа в социологических исследованиях. Кн. 2. — М.: ИСИ АН СССР, 1982. — С. 145–161.
43. *Ермолаева Е. М.* Язык респондента, язык анкеты // Социол. исслед. — 1987. — № 1 — С. 97–104.
44. *Есть мнение.* Итоги социологического опроса / Под ред. Ю. А. Левады. — М.: Прогресс, 1990.
45. *Жабский М. И.* Принципы стандартизованного интервью // Социол. исслед. — 1985. — № 3.
46. *Зотов А. Ю.* Кому нужен секс-телефон // Социол. исслед. — 1994. — № 1. — С. 59–67.
47. *Здравомыслов А. Г.* Методология и процедура социологических исследований. — М.: Мысль, 1969.
48. *Здравомыслов А. Г., Ядов В. А.* Методологические предпосылки, методы и техника исследования (программа исследования) // Человек и его работа. Социологическое исследование. — М.: Мысль, 1967. — С. 12–97.
49. *Иванов Ф.* Контент-анализ документов // Воен. вестн. — 1991. — № 10. — С. 31–32.
50. *Ильясов Ф. Л.* Еще раз о языке респондента и языке анкеты // Социол. исслед. — 1987. — № 5. — С. 137–140.

51. *Интерпретация и анализ данных в социологических исследованиях* / Под ред. В. Г. Андреевкова, Ю. Н. Толстой. — М.: Наука, 1987.
52. *Ионин Л. Г. Основания социокультурного анализа: Учеб. пособие.* — М.: Мысль, 1996.
53. *Как провести социологическое исследование* / Под ред. М. К. Горшкова, Ф. Э. Шереги. — М.: Политиздат, 1990.
54. *Кокрен У. Методы выборочного исследования.* — М.: Прогресс, 1976.
55. *Кракович Д., Сердюк А. Интервьюирование в социологическом исследовании.* — К., 1992.
56. *Краткий словарь по социологии* / Под общ. ред. Д. М. Гвишиани, Н. И. Лапина. — М.: Политиздат, 1989.
57. *Куприян А. П. Проблема эксперимента в системе общественной практики.* — М.: Наука, 1981.
58. *Куракина В. Фокусовані групові інтерв'ю як метод збирання соціологічної інформації // Філософ. і соціол. думка.* — 1993. — № 2. — С. 151–156.
59. *Лауристин М. И. Применение контент-анализа для изучения направленности содержания газеты // Тр. по социологии.* — Тарту. — 1972. — № 2.
60. *Лекции по методике конкретных социальных исследований* / Под ред. Г. М. Андреевой. — М., 1972.
61. *Логика социологического исследования.* — М.: Наука, 1987.
62. *Лукашевич М. П., Туленков М. В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посіб.* — К.: МАУП, 1999.
63. *Лукашевич Н. П., Туленков Н. В. Введение в социологию: Учеб.-метод. пособие.* — К.: МАУП, 1996.
64. *Лукашевич Н. П., Туленков Н. В. Социология: Учеб. пособие.* — К.: МАУП, 1998.
65. *Малахов В. А. Группировка социологической информации // Социол. исслед.* — 1989. — № 2.
66. *Маслова О. М. Анкетирование — метод сбора социологической информации // Полит. самообразование.* — 1981. — № 2.
67. *Маркин Б. Г. Анализ качественных признаков и структур.* — М.: Статистика, 1980.

68. *Маркович Д. Ж.* Общая социология: Учебник. — М.: Владос, 1998.
69. *Маслова О. М.* К вопросу о проектировании социологических анкет // Социол. исслед. — 1981. — № 1. — С. 158–165.
70. *Маслова О. М.* Познавательные возможности открытых и закрытых вопросов // Социол. исслед. — 1984. — № 2. — С. 129–138.
71. *Массовая информация в советском промышленном городе: опыт комплексного социологического исследования* / Под ред. В. А. Грушина, Л. А. О니кова. — М.: Политиздат, 1980.
72. *Математические методы анализа и интерпретации социологических данных.* — М.: Наука, 1989.
73. *Математические методы в социальных науках* / Под ред. П. Лазарфельда, Н. Генри. — М.: Прогресс, 1973.
74. *Математическое моделирование в социологии (методы и задачи)* / Под ред. Ф. М. Бородкина, В. Г. Миркина. — М.: Наука, 1977.
75. *Мацковский М. С., Ермаков О. В.* Методические вопросы переработки социологической информации. — М.: Мысль, 1977.
76. *Методика и техника статистической обработки первичной социологической информации.* — М.: Наука, 1968.
77. *Методологические, и методические проблемы контент-анализа* — М.; Л.: Наука, 1973. — Вып. 1. — С. 22–23.
78. *Методология и практика социологических исследований: методические указания по спецкурсу для студентов педагогического факультета.* — Харьков: Изд-во ХГУ, 1992.
79. *Методы сбора информации в социологических исследованиях: В 2 кн.* / Под ред. В. Г. Андреевкова, О. М. Масловой. — М.: Наука, 1990.
80. *Методы социальной психологии* / Под ред. Е. С. Кузьмина, В. Е. Семенова. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1977.
81. *Михайлов С.* Эмпирическое социологическое исследование. — М.: Прогресс, 1975.
82. *Моин В. В.* Форма вопроса и интерпретация ответов // Социол. исслед. — 1987. — № 5. — С. 105–113.

83. *Молчанов В. И.* Анализ документов, подлежащих статистической обработке // Социол. исслед. — 1971. — Вып. 7. — С. 216–223.
84. *Молчанов В. И.* Системный анализ социологической информации. — М.: Наука, 1981.
85. *Монсон П.* Лодка на аллеях парка: Введение в социологию. — М.: Прогресс, 1985.
86. *Морено Дж.* Социометрия. — М.: Изд-во иностр. лит., 1958.
87. *Моховиков А. Л.* Телефонное консультирование. — К., 1994.
88. *Моцковский М. С., Ермакова О. В.* Методические вопросы переработки социологической информации // Проблемы обработки и автоматизированного поиска социологической информации. — М., 1977. — С. 54–83.
89. *Налимов В. В.* Теория эксперимента. — М.: Наука, 1971.
90. *Нозль Э.* Массовые опросы. Введение в методику демокопии. — М.: Ава-Эстра, 1993.
91. *Ньюман Л.* Неопросные методы исследования (контент-анализ) // Социол. исслед. — 1998. — № 6. — С. 119–129.
92. *Осипов Г. В., Андреев Э. П.* Измерение в социологии. — М.: Наука, 1980.
93. *Осипова Г. Ф.* Работа руководителя с документами. — М., 1983.
94. *Основы прикладной социологии: Учеб. для вузов: В 2 т. /* Под ред. Ф. Э. Шереги, М. К. Горшкова. — М., 1995.
95. *Основы социологии: Курс лекций /* Под ред. А. Г. Эфендиева. — М.: Мысль, 1993.
96. *Панина Н.* Технология социологического исследования. — К., 1998.
97. *Паниотто В. И.* Качество социологической информации: Методы оценки и процедуры обеспечения. — К.: Наук. думка, 1986.
98. *Паниотто В. И., Максименко В. С.* Количественные методы в социологических исследованиях. — К.: Наук. думка, 1982.
99. *Паніна Н. В.* Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. — К.: Наук. думка, 1996.

100. *Панкова Л. А., Петровский А. М., Шнейдерман А. В.* Организация экспертизы и анализ экспертной информации. — М.: Наука, 1984.
101. *Петренко Е. С., Ярошенко Т. М.* Социально-демографические показатели в социологических исследованиях. — М.: Статистика, 1979.
102. *Петров Е. Л.* Метод наблюдения в социологических исследованиях // Социологические исследования. — 1975. — № 2.
103. *Погосян Г. А.* Метод интервью и достоверность социологической информации. — Ереван: Изд-во АН АрмССР, 1985.
104. *Погосян Г. А.* Форма вопроса и целевая установка исследователя // Социол. исслед. — 1983. — № 3. — С. 163–167.
105. *Попова И. М.* Социология. Введение в специальность: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. — К.: Тандем, 1997.
106. *Практикум по прикладной социологии* / Под ред. Б. В. Князева и др. — М.: Изд-во МГУ, 1987.
107. *Практикум по социологии.* — М.: Изд-во МГУ, 1992.
108. *Практическое пособие для социолога.* — М., 1991.
109. *Пэнто Р., Гравити М.* Методы социальных наук. — М.: Прогресс, 1972.
110. *Рабочая книга социолога.* — М.: Наука, 1983.
111. *Рузавин В. И.* Методы научного исследования. — М.: Наука, 1980.
112. *Рукавишников В. О., Паниотто Е. М., Чурилов Н. Н.* Опросы населения. — М.: Наука, 1984.
113. *Рячиских И. Л.* Опыт использования включенного наблюдения для изучения жизни производственного коллектива // Социол. исслед. — 1975. — № 3.
114. *Саганенко Г. И.* Надежность результатов социологических исследований. — М.: Наука, 1983.
115. *Система социологического знания* / Сост. Г. В. Щёкин. — К.: МАУП, 1998.
116. *Слепенков И. М.* Методологические принципы и методика конкретно-социологического исследования. — М.: Изд-во МГУ, 1974.

117. *Словарь прикладной социологии.* — Минск: Изд-во Минского ун-та, 1984.
118. *Современная западная социология: Словарь.* — М.: Политиздат, 1990.
119. *Социальные исследования. Теория и методы.* — М.: Наука, 1982. — Вып. 5.
120. *Социокультурное исследование.* — М.: Изд-во МГУ, 1994.
121. *Социологический практикум по методике и технике конкретных социологических исследований.* — Харьков: Изд-во ХГУ, 1992.
122. *Социологический справочник* / Под ред. В. И. Воловича. — К.: Политиздат Украины, 1990.
123. *Социологический энциклопедический словарь* / Под ред. Г. В. Осипова. — М.: ИНФРА-М-НОРМА, 1998.
124. *Социология: наука об обществе: Учеб. пособие* / Под ред. В. П. Андрущенко, Н. И. Горлача. — Харьков: Рубикон, 1996.
125. *Социология: Основы общей теории: Учеб. пособие* / Под ред. Г. В. Осипова, Л. Н. Москвичева. — М.: Аспект-Пресс, 1996.
126. *Социология: Практикум* / Сост. и отв. ред. А. В. Миронов, Р. И. Руденко. — М.: 1993.
127. *Социология сегодня: Проблемы и перспективы.* — М.: Наука, 1993.
128. *Социология: Словарь-справочник* / Под ред. Г. В. Осипова — М.: Наука, 1991. — Т. 4.
129. *Соціологія: короткий енциклопедичний словник* / За ред. В. І. Воловича. — К.: Укр. центр духовної культури, 1998.
130. *Соціологія. Посіб. для студ. вищ. навч. закл.* / За ред. В. Г. Городяненка. — К.: Академія, 1999. — С. 316–321.
131. *Стандартизація показателів в соціологічному дослідженні.* — М.: Наука, 1981.
132. *Статистические методы анализа информации в социологических исследованиях.* — М.: Наука, 1979.
133. *Стацевич Т. Л. Особенности работы интервьюеров при телефонных опросах // Социолог. исслед.* — 1993. — № 7. — С. 83–88.

134. *Степанов А. С.* Метод контент-анализа и производные принципы в исследовании актуальных проблем современного общества. — М.: Изд-во МГУ, 1995.
135. *Сурмин Ю. П.* Социальный эксперимент (очерки методологии): Моногр. — К.: Выща шк., 1992.
136. *Сурмин Ю. П., Туленков Н. В.* Методология и методы социологического исследования. — К., МАУП, 2000.
137. *Татарова А. Н.* Методология анализа данных в социологии (введение): Учеб. пособие. — М.: Изд-во МГУ, 1998.
138. *Телешова Ю. Н.* Логика математического анализа социологических данных. — М.: Наука, 1991.
139. *Темиров Н. С.* Анкетирование без анкет // Социол. исслед. — 1992. — № 12. — С. 104–105.
140. *Типология и классификация в социологических исследованиях.* — М.: Наука, 1982.
141. *Толстова Ю. Н.* Теория измерений в социологии. — М.: 1992.
142. *Тощенко Ж. Г.* Социология. — М.: Прометей, 1998.
143. *Туленков Н. В.* Социологическое исследование: понятие, программа, методы: Конспект лекций по социологии для студ. физкультур. вузов. — К., 1994.
144. *Учебный социологический словарь /* Под ред. С. А. Кравченко. — М.: Анкил, 1997.
145. *Федоров И. В.* Причины пропуска ответов при анкетном опросе // Социол. исслед. — 1982. — № 2. — С. 185–189.
146. *Форма опроса и целевая установка исследования //* Социол. исслед. — 1983. — № 3.
147. *Чурилов Н. Л.* Проектирование выборочного социологического исследования: Некоторые методологические и методические проблемы. — К.: Наук. думка, 1986.
148. *Чурилов Н. Н.* Труднодоступные единицы наблюдения. Источник систематических ошибок // Социол. исслед. — 1982. — № 1. — С. 116–125.
149. *Шляпентох В. Э.* Проблемы достоверности статистической информации в социологических исследованиях. — М.: Статистика, 1973. — 144 с.
150. *Шубкин В. Н.* Социологические анкеты. — М.: Мысль, 1970.

151. Шуман Г., Прессер С. Открытый и закрытый вопрос // Социол. исслед. — 1982. — № 3. — С. 145–156.
152. *Экспертные* оценки в социологических исследованиях. — К.: Наук. думка, 1990.
153. Ядов В. А. Стратегия и методы качественного анализа данных // Социология. — 1991. — № 1. — С. 14–31.
154. Ядов В. А. Социологическое исследование: Методология, программа, методы. — Самара: Изд-во Самарск. ун-та, 1995.
155. Ядов В. А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. — М.: Добросвет; Книжный дом; Университет, 1998. — 596 с.
156. Яковенко Ю. И., Панниотто В. И. Почтовый опрос в социологическом исследовании. — К.: Наук. думка, 1988.

Додаткова

1. Балл Г. О. Орієнтири сучасного гуманізму. — К., 2007.
2. Бойко А. М. Виховання людини: нове і вічне. — Полтава, 2006.
3. Варій М. Й. Психологія особистості. — К., 2008. — 591 с.
4. Величко В. Н. Развитие духовной личности. — Донецк, 2006. — 259 с.
5. Колісник О. П. Психологія духовного саморозвитку особистості: Монографія. — Луцьк, 2007. — 386 с.
6. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні — інноваційні аспекти. — К., 2005.
7. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості. — К., Наш час, 2005. — 278 с.
8. Сухомлинські О. В. Духовно-моральне виховання людей та молоді: загальні тенденції й індивідуальний пошук. — К., 2006.
9. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. — К., 2003.
10. Ямицький В. М. Розвиток життєтворчої активності особистості: теорія та експеримент. — Одеса, 2006. — 362 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Зразок оформлення листа* про проходження практики

Директору _____
(повна назва інституту)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (прізвище та ініціали студента)

Група _____

Спеціальність _____

Форма навчання _____

Прошу дозволити проходження _____

(зазначити вид практики)

у термін з “ _____ ” _____ по “ _____ ” _____

на базі _____

(повна назва закладу)

Керівник практики від _____

(повна назва бази практики)

_____ (прізвище та ініціали, посада)

Погоджено:

_____ (підпис керівника практики
від бази практики)

“ _____ ”
_____ (дата)

_____ (прізвище, ініціали)

_____ (підпис керівника
навчального закладу)

“ _____ ”
_____ (дата)

_____ (прізвище, ініціали)

МП _____

_____ (підпис студента)

“ _____ ”
_____ (дата)

* Лист надсилається в інститут на ім'я директора за 1,5-2 місяці до початку практики.

Щоденник практики студента

Щоденник розроблений за формою відповідно до Положення про практику студентів МАУП, затвердженого наказом Президента Академії від 17 січня 2005 р. № 04-о, і містить такі складові:

- титульну сторінку, де зазначено вид практики студента, навчальний підрозділ, курс, групу, спеціальність;
- направлення на практику;
- календарний план проходження практики;
- звіт про виконання програми практики;
- відгук керівника практики від підприємства і оцінка практики студента;
- відгук керівника практики від Академії про роботу студента;
- основні положення практики;
- правила ведення й оформлення щоденника.

Бланки щоденника за формою можна отримати на установчій конференції практики (випускній кафедрі, у навчальній частині, деканаті).

Зразок оформлення титульної сторінки звіту

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

ЗВІТ

про виконання програми _____ практики

(вид практики)

студента _____

(прізвище, ім'я по батькові)

групи _____

Спеціальність _____

Кваліфікаційний рівень _____

База практики _____

(повна назва установи)

Керівник практики
від бази практики

(посада, прізвище, ініціали)

Керівник практики від
випускної кафедри

(посада, прізвище, ініціали)

Звіт захищений

“ _ ” _____ 200_ р.

(підпис)

Київ 200_

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Мета, зміст і завдання практики	3
Організація і проходження практики	5
Обов'язки організаторів і учасників практики.....	6
Програма практики	8
Методика системного аналізу і оцінювання ефективності навчального заняття, проведеного практикантом	9
Оформлення результатів практики	12
Список літератури.....	14
Додатки.....	24

Відповідальний за випуск *Н. Г. Потапенко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *А. М. Голянда*

Зам. № ВКЦ-4810

Формат 60×84/₁₆ . Папір офсетний.
Друк ротаційний трафаретний. Наклад 100 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*